

13. 3. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu

Návrh směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu 2016/0280(COD), který po dlouhých diskuzích publikoval dne 20 června 2018 Výbor Evropského parlamentu pro právní záležitosti (JURI) („Návrh směrnice“), aby byl následně 12. září 2018 schválen s pozměňovacími návrhy Evropským parlamentem, zřejmě konečně dospěl k finální podobě. V noci 13. února 2019 se totiž vyjednávači Evropského parlamentu a Rady shodli na finálním znění, které bylo postoupeno JURI ke schválení. Ten dne 26. února 2019 Návrh směrnice 16 hlasy proti 9 schválil a předal Evropskému parlamentu k finálnímu hlasování 25. až 28. března 2019.

Tím se završí více než dvouletý proces, ať už schválením, nebo odmítnutím. Stále tak není jisté, jestli Návrh směrnice projde, minimálně máme ale k dispozici finální návrh jejího znění a v mezidobí můžeme analyzovat poslední změny, jichž dokument v rámci celého procesu dostal.[1]

Největší pozornost je v odborné diskuzi věnována článkům 11 a 13 Návrhu směrnice. Ty vyvolávají největší ohlas, ať již ze strany nositelů práv, nebo ze strany poskytovatelů služeb informační společnosti, ale i dotčené veřejnosti, která se obává cenzury a mazání uživatelských dat a omezení nebo zdražení nabídky služeb. Ve znění obou článků došlo v rámci dialogu k několika úpravám a kompromisům. Obáváme se však, že změny jdou v upřímné snaze nalézt střední cestu mezi obtížně slučitelnými zájmy ke stále větší kazuistice a menší jasnosti.

Základní východiska právní úpravy

Samotný Návrh směrnice v recitálu 2 prohlašuje, že legislativa EU v oblasti ochrany autorského práva a práv souvisejících s právem autorským poskytuje dostatečnou úroveň právní ochrany nositelů práv ve vztahu k využívání děl a jiných předmětů ochrany. Tato oblast je již dnes upravena řadou předpisů, například směrnicemi č. 96/9/ES, č. 2001/29/ES, č. 2006/115/ES, č. 2009/24/ES nebo č. 2014/26/EU[2]. Tyto předpisy však podle názoru autorů Návrhu směrnice nedostatečně reagují na moderní trendy v přeshraničního užití děl v **digitálním prostředí** včetně stanovení zvláštních výjimek a omezení pro tyto oblasti[3], a je tak nezbytné zavést novou úpravu.

V tom je pozice odlišná od názoru, který zastáváme my společně se značnou částí odborné veřejnosti. Návrh směrnice se tak v zásadě snaží řešit paralelně problematiku upravenou jinde a jinak, z čehož plyne řada problémů. Zejména úprava vztahů mezi nositeli práv a poskytovateli služeb informační společnosti ohledně protiprávního online obsahu by bylo podle našeho názoru vhodnější řešit na úrovni stávajících režimů safe harbour a notice and take down ve směrnici č. 2000/31/EC o elektronickém obchodu.

Hlavním důvodem Návrhu směrnice je problém tzv. „*value gap*“, kdy zisk, který díla a jiné předměty ochrany vytváří, nenáleží primárně nositelům práv, ale poskytovatelům služeb informační společnosti.[4] To se Návrh směrnice snaží změnit podrobnější úpravou postavení nositelů práv, ale i zavedením zvláštních práv autorů a výkonných umělců (transparentnost, dodatečná odměna) nebo vydavatelů tisku (článek 11).

Jak je patrné i z názvu samotného dokumentu, Návrh směrnice se zabývá digitálním užitím děl a jiných předmětů ochrany, jelikož v této oblasti dochází momentálně k největšímu pnutí mezi poskytovateli služeb informační společnosti a nositeli práv.

Zvláštní úprava užití chráněného obsahu v oblasti výzkumu, vzdělávání a zachování kulturního dědictví

První oblast, kterou Návrh směrnice upravuje, se věnuje užití děl a jiných předmětů ochrany ve sféře výzkumu, inovací, vzdělávání a zachování kulturního dědictví. Stávající úprava legislativních výjimek a omezení pro tyto účely se autorům Návrhu směrnice zdá nedostatečná. Navrhovaná úprava má ale pouze doplnit stávající systém výjimek, ne ho nahradit.[5]

Z celého textu upraveného znění je zřejmé, že autoři se velmi podrobně zabývali **užitím chráněného obsahu pro vědecké a vzdělávací účely**. Již původní text obsahoval v článcích 3 a 4 omezení ochrany děl a jiných předmětů ochrany v případě užití pro vědecké nebo vyučovací účely. Úpravy v rámci dialogu v této oblasti ale mnohé změnil.

Finální znění Návrhu směrnice v tomto ohledu rozšířilo definici **výzkumné organizace** podle článku 2 odst. 1, která má kromě univerzit, výzkumných ústavů a organizací, jejímž hlavním cílem je provádět vědecký výzkum (a případně i poskytovat vzdělávací služby) nově zahrnovat i univerzitní knihovny. Podmínkou uplatnění tohoto zvláštního režimu je, že výzkumná organizace nesmí poskytnout přednostní přístup k výsledkům výzkumu podniku, který na ni vykonává „rozhodující“ vliv.[6] Výzkumná organizace musí navíc fungovat (i) na neziskovém základě nebo zpětně investovat všechny své zisky do vědeckého výzkumu a (ii) v souladu s posláním ve veřejném zájmu.

Výzkumné organizace měly mít podle původního znění článku 3 přístup **k výjimce v oblasti vytěžování textu a dat**[7] na rozmnožování a extrakce děl a jiných předmětů ochrany za podmínky, že k datům mají legální přístup a využívají je pro účely jejich vlastního vědeckého výzkumu. V rámci dialogu došlo nicméně k rozšíření této výjimky i na instituce kulturního dědictví.

V případě splnění těchto podmínek není možné právo užít díla a jiné předměty ochrany k vytěžování textu a dat smluvně omezit. Nositelé práv tak mohou pouze uplatňovat opatření k zajištění bezpečnosti a integrity sítí a databází, v nichž se tento obsah nachází. K tomu slouží i nově stanovená povinnost reprodukce uchovávat bezpečným způsobem, např. u specializovaných společností.

Původní Návrh směrnice vůbec nepočítal s možností, že by existovaly výjimky v oblasti vytěžování textu a dat i pro soukromé společnosti a Evropský parlament v rámci změn čl. 3a navrhoval pouze stanovení dobrovolné výjimky, o které by rozhodovaly členské státy. Finální znění nicméně tuto výjimku stanoví explicitně bez možnosti odlišné národní úpravy. K jejímu využití bude nezbytné splnit dvě podmínky:

- legální přístup k využívaným dílům a jiným předmětům ochrany;
- užití děl a jiných předmětů ochrany nebylo nositelem práv vyhrazeno přiměřeným způsobem, včetně strojově čitelných prostředků.[8]

Návrh směrnice upravuje v článku 4 výjimku pro vzdělávání, tj. možnost díla a jiné předměty ochrany digitálně užívat pro ilustrační účel při vyučování. Členskými státy je ponechána možnost tuto výjimku omezit, pokud jsou na trhu snadně dostupné licence pro vzdělávací zařízení, které splňují stejný účel a vyhovují podmínkám vzdělávacího procesu.

Podobně pro účely institucí kulturního dědictví obsahuje Návrh směrnice v článku 5 možnost

pořizovat kopie děl a jiných předmětů ochrany, jež se trvale nachází v jejich sbírkách, pro účely a pouze v rozsahu jejich uchování.[9] Ty mají zároveň i zvláštní postavení v případě užití komerčně nedostupných děl.

Ochrana tiskových publikací v souvislosti s digitálním užitím (článek 11)

Článek 11 Návrhu směrnice upravuje právo vydavatelů k digitálnímu užití jejich tiskových publikací. Vydavatelé tak získají právo na rozmnožování a práva na zpřístupnění tiskových publikací veřejnosti podle směrnice 2001/29/EC o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. V tomto případě se jedná o **dodatečnou ochranu tiskové publikace a obsahu**, který ji tvoří a který standardně podléhá autorskoprávní ochraně.

Na rozdíl od původního znění obsahuje finální verze ujištění, že práva vydavatelů nebudou zasahovat do užití jednotlivými uživateli publikací pro soukromé a nekomerční účely. Článek 11 navíc výslovně stanoví, že se **musí jednat o užití poskytovatelem služeb informační společnosti**. V rámci trialogu došlo také k omezení původního rozsahu definice „**tiskové publikace**“, přičemž podle článku 2 odst. 1 bodu 4 se musí jednat o:

-sbírku tvořenou díly zejména literární a žurnalistické povahy;

- která představuje jednotlivou položku v rámci periodicky zveřejňované nebo pravidelně aktualizované publikace pod tímž názvem jako jsou noviny nebo časopis s obecnou či speciální tematikou;
- jejímž cílem je poskytovat veřejnosti informace z oblasti zpravodajství nebo jiných témat; a
- je zveřejněna v jakémkoli médiu z podnětu, na redakční odpovědnost a pod kontrolou poskytovatele služeb.

Zároveň jsou podle Návrhu směrnice explicitně z této kategorie vyloučeny periodické vědecké nebo akademické publikace (např. vědecké časopisy).

I přes úpravy provedené v rámci trialogu zůstávají práva vydavatelů jednou z nejvíce diskutovaných částí Návrhu směrnice, zejména s ohledem na tzv. „daň z odkazu“ kterou článek 11 podle kritiků zavádí. Jak ale vyplývá ze standardní judikatury evropských soudů [10], samotné hyperlinkování obsahu nelze samo o sobě považovat za neoprávněné užití děl a jiných předmětů ochrany, jelikož tím nedochází k jejich sdělování „nové“ veřejnosti[11]. To platí za předpokladu, že je obsah již umístěn na veřejně dostupné internetové stránce a hyperlinkováním nedochází k obcházení prostředků technické ochrany obsahu.

Po vzoru německého zákona bylo do Návrhu směrnice zakomponováno nové ustanovení, které **vylučuje ochranu tiskových publikací v případě hyperlinkování**. Zároveň je ochrana tiskových publikací vyloučena v případě použití jednotlivých slov nebo velmi krátkých výňatků tiskové publikace[12] nebo v případě, že uplynula doba ochrany předmětného obsahu. S ohledem na dodatečné příjmy vydavatelů z těchto nových práv Návrh směrnice po změnách obsahuje také povinnost členských států zajistit, aby odpovídající část dodatečného příjmu vydavatelů byla vyplacena autorům. Na rozdíl od prvního návrhu mají být navíc práva vydavatelů omezena na dobu dvou let (z původních 20) a nebudou se uplatňovat retroaktivně. Vydavatelé je tak budou moci uplatnit pouze v případě tiskových publikací uveřejněných po účinnosti nové právní úpravy.

Užití chráněného obsahu poskytovateli služeb pro sdílení obsahu online (článek 13)

Původní znění článku 13 Návrhu směrnice prodělalo významné změny,[13] zejména s ohledem na rozsah povinných subjektů. První návrh bulharského předsednictví, který do textu zavedl pojem

poskytovatel služeb pro sdílení obsahu online, jímž se rozuměli „*poskytovatel služby informační společnosti, k jehož hlavním účelům patří uchovávat a zpřístupňovat veřejnosti významný objem děl chráněných autorským právem nebo jiných předmětů ochrany nahraných svými uživateli, které služba optimalizuje a propaguje k ziskovým účelům*“ dostál v rámci dialogu určitých omezení. Původní definice sice zůstala zachována v článku 2 odst. 5, Návrh směrnice ale explicitně z této skupiny vyjímá:[14]

- nekomerční online encyklopedie (např. Wikipedie);
- nekomerční vzdělávací a vědecká datová úložiště;
- platformy pro vývoj a sdílení softwaru s otevřeným zdrojovým kódem (např. GitHub);
- poskytovatele služeb elektronických komunikací podle směrnice č. 2018/1972;
- online trhy;
- business-to-business cloudové služby; a
- cloudové služby, které umožňují nahrávat uživatelům obsah pro jejich vlastní potřebu.

Upravená verze na druhou stranu výslovně stanoví, že poskytovatelé služeb pro sdílení obsahu online provádějí sdělování veřejnosti a mají tak povinnost získat souhlas nositelů práv. Členské státy mají navíc zajistit, že takový souhlas automaticky pokryje i činnost uživatelů poskytovatelů služeb pro sdílení obsahu online, která buďto není vůbec komerčního charakteru nebo negeneruje významný příjem.

Návrh směrnice se rozhodl výslovně vyřešit možný konflikt s režimem safe harbour tím, že jeho použitelnost v případech spadajících do jeho rámce zcela vyloučil, nicméně zavádí určitý specifický režim vyloučení odpovědnosti, který lze označit za „**safe harbour 2.0**“. Poskytovatel služeb pro sdílení obsahu online se tak vyhne odpovědnosti za obsah, pokud:

- demonstruje, že vyvinul veškerou snahu (best effort) na získání souhlasu;
- demonstruje, že v souladu s profesionálními standardy v daném odvětví vyvinul veškerou snahu o znepřístupnění protiprávního obsahu, ke kterému mu nositelé práv poskytli relevantní a nezbytné informace;
- bez zbytečného odkladu po obdržení zdůvodněného oznámení od nositelů práv znepřístupní předmětný protiprávní obsah a vyvine veškerou snahu o zamezení jeho opětovného nahrání v souladu s bodem 2.

Návrh směrnice demonstrativně stanoví i kritéria, podle kterých se posuzuje splnění podmínek safe harbour 2.0. Konkrétně se hodnotí:

- povaha služby, její uživatelé, ale i rozsah služeb a druh obsahu nahrávaného uživateli; a
- dostupnost, náklady a účinnost jednotlivých opatření.

Privilegované postavení budou mít poskytovatelé služeb pro sdílení obsahu online, kteří poskytují služby méně než tři roky a zároveň vykazují roční obrat méně než deset milionů euro, ledaže průměrný počet unikátních návštěvníků těchto služeb za kalendářní měsíc překročí pět milionů, přičemž se tento počet bude zjišťovat na základě údajů z předchozího kalendářního roku. U těchto poskytovatelů se nebude vyžadovat dodržování podmínky 2.

Nový text Návrhu směrnice se navíc více věnuje i **ochraně uživatelů před neoprávněným odstraněním jimi nahraného obsahu**. Poskytovatelé služeb pro sdílení obsahu online mají povinnost zavést mechanismy podávání stížností vůči neoprávněnému odstranění uživatelského obsahu. Samotné oznamování protiprávního obsahu musí být zároveň posouzeno bez zbytečného

odkladu a podrobena lidské kontrole.[15]

Z upraveného znění tak zcela vypadla jakákoliv zmínka o **technologiích automatického rozpoznávání obsahu**, které byly jak ze strany poskytovatelů služeb, tak i dotčené veřejnosti výrazně kritizovány, nicméně došlo k jejich transformaci v obecnou povinnost „demonstrovat snahu o zpřístupnění obsahu“. Obsah takové snahy a její konkrétní prvky již ale Návrh směrnice nedefinuje, nicméně **explicitně vylučuje možnost zavedení povinnosti obecného dohledu nad nahraným obsahem**. Zároveň bude povinností na vyžádání nositelů práv tuto snahu náležitě prokázat.

V závěru se tak jedná o dosti neurčitá a nejasná ustanovení, která bude možné (a zároveň nikoli povinné) naplnit značně různým obsahem v právních úpravách členských států. Stejně tak i výklad takové úpravy ze strany SD EU může být dosti nepředvídatelný. Je otázkou, jak bude tato právní nejistota vyhovovat poskytovatelům služeb informační společnosti, kteří jsou ze své povahy přeshraniční a vyžadují jednotná pravidla. Právě na ně jsou právní úpravou přenášeny nezáviděníhodné povinnosti ve vztahu k právům uživatelů služeb i k právům potenciálně dotčených nositelů práv. Odpověď si podá každý sám.

Dodatečná práva pro autory a výkonné umělce

Dalšími tématy, která Návrh směrnice upravuje, jsou povinnost transparentnosti, možnost žádat dodatečnou odměnu z využívání děl a výkonů jejich autory a výkonnými umělci a zrušení licence pro nečinnost.

Na základě **povinnosti transparentnosti** jsou nositelé práv povinni minimálně jednou ročně informovat autory a výkonné umělce o stavu využívání jejich děl a výkonů. Rozsah informací může být omezen na základě vysokých nákladů nebo v případě autorů nebo umělců, jejichž příspěvek k celkovému dílu nebo výkonu není významný.

Nově stanovená možnost žádat dodatečnou odměnu, pokud je původně sjednaná odměna nepřiměřeně nízká ve srovnání s následnými příslušnými příjmy vyplývajícími z využívání děl nebo výkonů do značné míry odpovídá právu, které je v ČR dle § 2374 OZ.

Členské státy mají zároveň povinnost zajistit, že spory z povinnosti transparentnosti i práva na **dodatečnou odměnu** budou moci být řešeny před orgány mimosoudního řešení sporů.

Také možnost **zrušení výhradní licence pro nečinnost** v čl. 16a je již v právním řádu ČR upravena.[16] Návrh směrnice se tak odlišuje pouze v detailech, jako je oprávnění autora nebo výkonného umělce licenci jednostranně změnit na nevýhradní, pokud si nepřeje ji přímo zrušit.

Problematické oblasti Návrhu směrnice

Podobně jako v případě jiných nekonkrétních návrhů směrnic, i v tomto případě bude implementace předloženého dokumentu s velkou pravděpodobností vést k dalšímu **roztříštění autorského práva v rámci EU**. Výrazně tomu napomáhá i fakt, že v době bezhraničního digitálního trhu poskytuje velkou volnost v úpravě jednotlivostí a výjimek členským státům, které fungování jednotlivých institutů v rámci jednotného trhu značně zkomplikuje.

Další problém Návrhu směrnice se dotýká **konfliktu se základními právy**, včetně práva na informace, jejich rozšiřování a svobody projevu, zejména pokud jde o odstraňování protiprávního obsahu. Tomu se Evropská unie snaží čelit zavedením institutu stížnosti uživatelů v případě

neoprávněně odstraněného obsahu a lidskou kontrolou. Tím v reakci na zpřísnování podmínek pro uživatelský obsah dochází k vytváření typově nové oblasti sporů mezi poskytovateli služeb a samotnými uživateli, a s tím spojenými novými náklady na služby, které se zákonitě musí promítat do jejich cen.

I když se v Návrhu směrnice v této fázi nenacházejí ustanovení, která by přímo stanovila povinnost aktivního dohledu nad obsahem, zejména **vágnost vymezení „snahy o zneprístupnění protiprávního obsahu“** dává podnět k zamyšlení, zda jejím konečným cílem není právě zavedení cenzury, resp. povinnosti aktivního dohledu nad nahrávaným obsahem.

Jak již bylo zmíněno, Návrh směrnice zatím nebyl definitivně schválen. Je tak možné, že v konečném důsledku vůbec k jeho přijetí nedojde. Přesto, či právě proto je nyní vhodné analyzovat finální text, jelikož právě na jeho základě se bude rozhodovat o budoucí úpravě autorského práva online.

Mgr. František Korbel, Ph.D.,

partner

Roman Dubeň,

koncipient

[1] Tento rozbor vychází z poslední verze k dispozici >>> [zde](#).

[2] Právě v rámci legislativního procesu v Evropském parlamentu si zákonodárci vzpomněli na směrnici o elektronickém obchodu č. 2000/31/EC, která má pro užití chráněného obsahu v digitálním prostředí zásadní význam, a doplnili ji do seznamu související legislativy.

[3] Viz recitál 3 Návrhu směrnice.

[4] S ohledem na nejdiskutovanější články 11 a 13 Návrhu směrnice se tato široká definice povinných subjektů (tedy všichni poskytovatelé služeb informační společnosti) uplatní pouze pro účely článku 11. Jak je uvedeno dále, článek 13 používá vlastní definici povinných subjektů.

[5] Viz recitál 5 Návrhu směrnice. V českém prostředí se jedná např. o knihovní licenci podle § 37 zákona č. [121/2000](#) Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

[6] Evropský parlament s ohledem na příliš úzký výklad tohoto pojmu původně jako hodnotící kritérium navrhoval hledisko „významného“ vlivu.

[7] Vytěžováním textu a dat se podle článku 2 odst. 2 Návrhu směrnice rozumí „jakákoli automatizovaná technika analýzy, jejímž cílem je analyzovat text a data v digitální podobě za účelem získání informací, které zahrnují i vzory, tendence a souvztažnosti“.

[8] Návrh směrnice tak odmítl zavedení principu „the right to read is the right to mine“ a zavedl možnost nositelů práv blokovat vytěžování děl a předmětů ochrany.

[9] V rámci dialogu došlo k rozšíření uplatnění tohoto ustanovení, když byla odstraněna podmínka, že kopírování musí proběhnout „výlučně“ pro účely uchování chráněného obsahu.

[10] Zejména rozsudek SD EU ze dne 13. února 2014 ve věci C-466/12, Svensson a pozdější vyjasnění v rámci rozsudku SD EU ze dne 8. září 2016 ve věci C-160/15, GS Media BV v. Sanoma.

[11] Již samotným zveřejněním obsahu na internetu byla totiž předmětná díla a jiné předměty ochrany zpřístupněny všem uživatelům a tak nezůstal nikdo, komu by tento obsah zpřístupněn nebyl a mohl by mu být nově sdělen.

[12] Rozsah těchto pojmů zůstává nejasný. Pokud bychom vycházeli z německých zkušeností, jednalo by se podle německého Úřadu pro patenty a ochranné známky, který rozhodoval spor mezi společností Google a VG Media v roce 2015, o maximálně sedm slov. Služby jako Google News by tak nemohly ve většině případů spoléhat na tuto výjimku.

[13] Pro podrobnou analýzu původního článku 13 Návrhu směrnice odkazujeme např. [zde](#).

[14] Tisková zpráva: Reforma autorského práva. EP schválil svůj jednací mandát, ze dne 12. září

2018. K dispozici >>> [zde](#).

[15] Řada těchto povinností odpovídá textu Doporučení Komise (EU) 2018/334 o opatřeních pro efektivní boj proti nezákonnému obsahu online ze dne 1. března 2018. Fakticky tak již dochází k transformaci původně pouze doporučených postupů do obecně závazných povinností.

[16] Konkrétně v § 2378 a násl. zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ve formě odstoupení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)